

Η ΜΟΝΑΧΟΚΟΡΗ

GUADALUPE NETTEL

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΝΑΝΝΑ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΙΚΑΡΟΣ

Η ΜΟΝΑΧΟΚΟΡΗ

Τίτλος πρωτοτύπου: *La hija única*

© 2020, Guadalupe Nettel, c/o Indent Literary Agency

© 2023, Εκδόσεις Ίκαρος για την ελληνική γλώσσα

Μετάφραση από τα ισπανικά: Νάννα Παπανικολάου

Επιμέλεια – Διόρθωση: Ευδοξία Μπινοπούλου

Σχεδιασμός – Εικονογράφηση εξωφύλλου: Χρήστος Κούρτογλου

Στοιχειοθεσία – Σελιδοποίηση: Εκδόσεις Ίκαρος

Εκτύπωση: Κοτσάτος Α.Ε.

Βιβλιοδεσία: Ηλ. Μπουντάς – Π. Βασιλειάδης Ο.Ε.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους, σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

Πρώτη έκδοση: Νοέμβριος 2023

ISBN 978-960-572-629-4

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΚΑΡΟΣ • ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ • Τ: 210 3225152 • www.ikarosbooks.gr

Guadalupe Nettel

Η ΜΟΝΑΧΟΚΟΡΗ

Μετάφραση
Νάννα Παπανικολάου

ΙΚΑΡΟΣ

Στη φίλη μου Αμέλια Ινοχόσα,
που πολύ γενναιόδωρα μου επέτρεψε
να αφηγηθώ τις λεπτομέρειες της ιστορίας της
και ταυτοχρόνως μου έδωσε το ελεύθερο
να επινοήσω ό,τι χρειαζόταν.

Αν δεν έχεις κλάψει ποτέ και θέλεις, κάνε ένα παιδί.
David Foster Wallace, *Incarnations of Burned Children*

Κατέρχονται απ' τις πυέλους μας
Οι οσφύες τόσων μυστικών παιδιών
Alda Merini, *Reato di Vita*

Ο άνθρωπος που θεωρεί εαυτόν ανώτερο,
κατώτερο, ακόμα και ίσον με άλλον άνθρωπο,
δεν αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα.
Βούδας, *Η διαμαντένια σούτρα*

Όταν κοιτάξεις ένα μωρό την ώρα που κοιμάται, είναι σαν να παρατηρείς την ευθραυστότητα του ανθρώπου. Το άκουσμα της ήρεμης κι αρμονικής αναπνοής του προκαλεί ένα μείγμα γαλήνης και δέους. Παρατηρώ το μωρό που έχω μπροστά μου, το ατάραχο και πλαδαρό πρόσωπό του, την κλωστή από γάλα που τρέχει από μια σχισμή των χειλιών του, τα τέλεια βλέφαρά του, και σκέφτομαι ότι, κάθε μέρα, ένα απ' τα παιδιά που κοιμούνται στις κούνιες τους ανά τον κόσμο παύει να υπάρχει. Σβήνει αθόρυβα σαν αστέρι χαμένο στο σύμπαν, ανάμεσα σε χιλιάδες άλλα που εξακολουθούν να φωτίζουν το σκοτάδι της νύχτας, χωρίς ο θάνατός του να προκαλεί αμηχανία σε κανέναν, πέρα από τους πιο κοντινούς συγγενείς του. Η μάνα του για όλη της τη ζωή θα είναι απαρηγόρητη, καμιά φορά κι ο πατέρας του. Οι υπόλοιποι το αποδέχονται καρτερικά, άναυδοι. Ο θάνατος ενός νεογέννητου είναι κάτι το τόσο σύνθητες, που δεν εκπλήσσει κανέναν και, παρ' όλ' αυτά, πώς να τον αποδεχτεί κανείς όταν τον έχει αγγίξει η ομορφιά αυτού του ακέραιου πλάσματος. Βλέπω αυτό το μωρό χωμένο μέσα στο πράσινο φορμάκι του, με το κορμί του τελείως χαλαρό, το κεφάλι γερμένο προς τη μία πλευρά πάνω στο άσπρο μαξιλαράκι, κι εύχομαι να συνεχίσει

ζωντανό, τίποτα να μην ταράξει τον ύπνο του και τη ζωή του, να φύγουν μακριά του όλοι οι κίνδυνοι του κόσμου και ο τυφώνας των συμφορών να το αγνοήσει στο καταστροφικό του πέρασμα. «Όσο είμαι μαζί σου, δεν θα πάθεις τίποτα», του υπόσχομαι, γνωρίζοντας πως ψεύδομαι, αφού κατά βάθος είμαι το ίδιο ανήμπορη κι ευάλωτη όσο κι εκείνο.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Εδώ και κάνα δυο βδομάδες ήρθαν καινούργιοι ένοικοι στο διπλανό διαμέρισμα. Πρόκειται για μια γυναίκα μ' ένα παιδί που μάλλον είναι δυσारेστημένο απ' τη ζωή, για να μην πω τίποτα χειρότερο. Δεν το έχω δει ποτέ, αλλά μου φτάνει που το ακούω για να καταλάβω. Γυρίζει απ' το σχολείο κατά τις δύο το μεσημέρι, όταν η μυρωδιά του φαγητού που βγαίνει απ' το σπίτι του διαχέεται στους διαδρόμους και στις σκάλες της πολυκατοικίας μας. Όλοι καταλαβαίνουμε πως ήρθε, από την ανυπομονησία με την οποία χτυπάει το κουδούνι. Δεν έχει κλείσει ακόμη καλά καλά η πόρτα κι αρχίζει να φωνάζει σε πολλά ντεσιμπέλ, γκρινιάζοντας για το μενού. Κρίνοντας από τη μυρωδιά, το φαγητό σ' αυτό το σπίτι δεν πρέπει να 'ναι ούτε υγιεινό ούτε λαχταριστό, αλλά η αντίδραση του παιδιού είναι αναμφίβολα υπερβολική. Εκστομίζει προσβολές και παλιοκουβέντες, που προκαλούν αμηχανία όταν προέρχονται από ένα πιτσιρίκι της ηλικίας του. Επίσης, κοπανάει τις πόρτες και πετάει κάθε είδους αντικείμενα στους τοίχους. Συνήθως οι κρίσεις διαρκούν πολύ. Από τότε που μετακόμισαν, μου έχουν λάχει τρεις, και σε καμιά απ' αυτές τις περιστάσεις δεν κατόρθωσα ν' ακούσω ως το τέλος, οπότε δεν μπορώ να πω πώς

κατέληξαν. Ουρλιάζει τόσο δυνατά και με τέτοια απελπισία, που σε αναγκάζει να σηκωθείς να φύγεις.

Πρέπει να ομολογήσω ότι ποτέ δεν τα πήγα καλά με τα παιδιά. Αν με πλησιάσουν, τα αποφεύγω κι όταν είναι αναπόφευκτο να αλληλεπιδράσουμε, δεν έχω την παραμικρή ιδέα πώς να το κάνω. Είμαι απ' αυτούς τους ανθρώπους που τα παίζουν τελείως όταν σ' ένα αεροπλάνο ή σε μια αίθουσα αναμονής κάποιου ιατρείου ακούνε το κλάμα ενός μωρού και που τρελαίνονται αν συνεχιστεί για πάνω από δέκα λεπτά. Όχι πως τα παιδιά με δυσχερατούν γενικώς. Όταν τα βλέπω να παίζουν στο πάρκο ή να τσακώνονται για ένα παιχνίδι, μπορεί ακόμα και να διασκεδάζω. Είναι ζωντανό παράδειγμα για το πώς θα ήμασταν οι άνθρωποι αν δεν υπήρχαν αστικοί και πολιτικοί κανόνες. Για πολλά χρόνια προσπαθούσα να πείσω τις φίλες μου ότι η αναπαραγωγή ήταν λάθος ανεπανόρθωτο. Τους έλεγα ότι ένα παιδί, όσο τρυφερό και γλυκό και να είναι στις καλές του στιγμές, θα αποτελεί πάντα έναν περιορισμό της ελευθερίας τους, ένα οικονομικό βάρος, για να μη μιλήσω για τη φυσική και συναισθηματική φθορά που προκαλούν οι εννιά μήνες της κύησης, οι άλλοι έξι ή και παραπάνω μήνες του θηλασμού, τα συχνά ξενύχτια στην παιδική ηλικία και, μετά, το μόνιμο άγχος στην εφηβεία τους. «Επιπλέον, η κοινωνία έχει σχεδιαστεί για να είμαστε εμείς, κι όχι οι άντρες, αυτές που θα αναλάβουν να φυλάνε τα παιδιά και, πολλές φορές, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να θυσιάσουμε την καριέρα μας, τις μοναχικές μας δραστηριότητες, τον ερωτισμό μας, ενίοτε και τον σύντροφό μας», τους εξηγούσα με πάθος. «Αξίζει τελικά τον κόπο;»

Εκείνη την εποχή, τα ταξίδια ήταν πολύ σημαντικά για μένα. Το να προσγειώνομαι σε μακρινές χώρες, για τις οποίες δεν ήξερα και πολλά, να τις διασχίζω από ξηράς με τα πόδια ή με σαραβαλιασμένα λεωφορεία, ν' ανακαλύπτω τον πολιτισμό τους και τα φαγητά τους, ήταν μια ευχαρίστηση που δεν είχα σκοπό να απαρνηθώ με κανέναν τρόπο σ' αυτή τη ζωή. Ξεκίνησε από τις σπουδές μου εκτός Μεξικού. Παρά την αβεβαιότητα μέσα στην οποία ζούσα τότε, βλέπω αυτή την εποχή σαν μια πιο ελαφριά περίοδο της ζωής μου. Κάνα ποτό και κάνα δυο φίλοι έφταναν για να μετατρέψουμε οποιοδήποτε βράδυ σε γιορτή. Ήμασταν νέοι και, σε αντίθεση με το παρόν, το ξενύχτι δεν μας καταρράκωνε. Το ότι ζούσα στη Γαλλία, αν και με λίγα λεφτά, μου έδινε τη δυνατότητα να γνωρίσω κι άλλες ηπείρους. Όσο έμενα στο Παρίσι, περνούσα πολλές ώρες διαβάζοντας σε βιβλιοθήκες, πηγαίνοντας στο θέατρο, σε μπαρ και νυχτερινά κλαμπ. Τίποτε απ' αυτά δεν είναι συμβατό με τη μητρότητα. Οι γυναίκες με παιδιά δεν μπορούν να ζουν έτσι. Τουλάχιστον όχι τα πρώτα χρόνια που τα μεγαλώνουν. Για να πάνε απλώς ένα απόγευμα στον κινηματογράφο ή για δείπνο εκτός σπιτιού, πρέπει να το σχεδιάσουν πολύ νωρίτερα, να βρουν μπίμπι σίτερ ή να πεί-

σουν τον σύζυγό τους να κρατήσει τα παιδιά. Αν τα πράγματα άρχιζαν να σοβαρεύουν με κάποιον άντρα, του εξηγούσα ότι αυτό δεν επρόκειτο ποτέ να συμβεί μ' εμένα. Αν διαμαρτυρόταν ή αν έβλεπα στο ύφος του κάποιο σημάδι θλίψης ή διαφωνίας, επεκαλούμην αμέσως τον υπερπληθυσμό της Γης, που ήταν σοβαρό επιχείρημα και επαρκώς ανθρωπιστικό για να μη με διαγράψει ως ξινή ή, ακόμα χειρότερα, ως εγωίστρια, όπως μας λένε συνήθως εμάς που αποφασίσαμε να μην παίξουμε τον ιστορικό ρόλο του φύλου μας.

Σε αντίθεση με τη γενιά της μάνας μου, για την οποία το να μην έχεις παιδιά ήταν ανωμαλία, στη δική μου πολλές γυναίκες αποφάσισαν να απέχουν. Οι φίλες μου, για παράδειγμα, θα μπορούσαν να μοιραστούν σε εξίσου μεγάλες ομάδες: αυτές που σκέφτονταν να παραιτηθούν από την ελευθερία τους και να θυσιαστούν για τη διαιώνιση του είδους κι εκείνες που ήταν διατεθειμένες να δεχτούν την κοινωνική και οικογενειακή κατακραυγή, με στόχο να διατηρήσουν την αυτονομία τους. Η κάθε περίπτωση δικαιολογούσε τη στάση της με σοβαρά επιχειρήματα. Όπως είναι φυσικό, εγώ τα έβρισκα καλύτερα με τη δεύτερη ομάδα. Η Αλίνα ήταν σ' αυτήν.

Γνωριστήκαμε στα είκοσί μας, στην εποχή που σε πολλές κοινωνίες θεωρείται ακόμη η καλύτερη ηλικία αναπαραγωγής, αλλά νιώθαμε κι οι δυο μια αποστροφή προς αυτό που ονομάζαμε συνωμοτικά «τα ανθρώπινα δεσμά». Εγώ έκανα διδακτορικό στη λογοτεχνία και τόσο η υποτροφία μου όσο και η κατάρτασή μου ως ελεύθερης επαγγελματία απείχαν πολύ από το να μου προσφέρουν κάποια οικονομική ασφάλεια. Η Αλίνα είχε μια απαιτητική αλλά καλοπληρωμένη δουλειά σε κάποια σχολή καλών τεχνών, κι έκανε ό,τι μπορούσε ώστε παράλληλα

να σπουδάζει και πολιτιστική διαχείριση. Παρόλο που τα έσοδά της ήταν τα διπλάσια από τα δικά μου, στερείτο ένα μεγάλο μέρος και τα έστελνε στην οικογένειά της: ο πατέρας της ήταν άρρωστος εδώ και χρόνια κι έμενε μόνος του σ' ένα χωριό της Βερακρούς, ενώ η μάνα της προσπαθούσε να συνέλθει από μια εμβολή. Η Αλίνα έφτασε πολύ γρήγορα σ' αυτό το στάδιο της ζωής, κατά το οποίο οι γονείς μας εξαρτώνται από μας. Πώς λοιπόν θα μπορούσε, επιπλέον, ν' ασχολείται και μ' ένα παιδί;

Εκείνη την εποχή, εγώ ήμουν ενθουσιώδης ερασιτέχνης των μαντικών τεχνών, ειδικά της χειρομαντείας και των ταρό. Θυμάμαι μια μέρα ύστερα από μια γιορτή, η οποία τράβηξε πολύ κι άφησε στο πέρασμά της δυο σπασμένα ποτήρια κι ένα νεκροταφείο από μπουκάλια στο μπαλκόνι. Η Αλίνα κι εγώ μείναμε στο σπίτι μου μόνες μας. Τέτοιες ώρες, η οδός Βιέιγ ντι Τεμπλ ήταν πολύ σιωπηλή κι ακούσαμε τα βήματα του τελευταίου καλεσμένου. Τη ρώτησα αν μ' αφήνει να της πω τα χαρτιά. Δέχτηκε μόνο και μόνο για να μ' ευχαριστήσει, αφού πάντα υπήρξε πραγματίστρια και η ιδέα των μηνυμάτων από αόρατες δυνάμεις τής φαινόταν τελείως παράλογη. Τα ταρό πρέπει να τα έβλεπε όπως οποιοδήποτε άλλο παιχνίδι. Εκείνο το βράδυ τα έριξα φιλοδοξώντας να διαβάσω όλη της την υπόλοιπη ζωή. Η Αλίνα έκοψε κάμποσες φορές τα χαρτιά κι ύστερα τ' ακούμπησε πάνω στο τραπέζι, στις θέσεις που της είχε υποδείξει. Όταν ήταν όλα στη θέση τους, άρχισα να τα αντιστρέφω αργά, εν μέρει επειδή ήμουν μεθυσμένη κι εν μέρει για να δώσω μια θεατρικότητα στη στιγμή. Εν τω μεταξύ, η ιστορία πρόβαλλε όπως εμφανίζεται μια φωτογραφία όταν τη βουτάμε στον νιτρικό άργυρο. Στη μέση της διαδρομής εμφανίζονταν η Αυτοκρατορία, το Έξι Σπαθί, ο Θάνατος και ο Κρεμασμένος. Ο Θάνατος

-ο απόκρυφος αριθμός δεκατρία, που σε πολλά ταρό δεν έχει καν όνομα- είναι χαρτί που δεν σημαίνει πάντα πως κάποιος θα πεθάνει, αλλά δείχνει ριζική και βαθιά αλλαγή. Όλα συνηγορούσαν στο ότι μια τραγωδία θα εξέτρεπε την πορεία της ζωής της, μπορεί ακόμα και να την έκοβε απότομα. Αναγκάστηκα να καταβάλω προσπάθεια για να κρύψω την αναστάτωσή μου. Η Αλίνα πρέπει να αντελήφθη την αμηχανία στο ύφος μου, διότι ρώτησε ανήσυχη τι έβλεπα.

«Εδώ λέει ότι θα γίνεις μάνα και ότι η ζωή σου θα γίνει μοναστήρι», της απάντησα μ' ένα παιχνιδιάρικο χαμόγελο.

Η Αλίνα το αρνήθηκε, τινάζοντας δυνατά το κεφάλι και γελώντας, ενώ σίγουρα σκεφτόταν ότι την κορόιδευα. Τα μεγάλα μαύρα μάτια της όμως με κοίταζαν ερωτηματικά και διέκρινα μέσα τους μια ανησυχία κατά βάθος. Συνεχίσαμε να πίνουμε και καμιά δυο ώρες αργότερα, αφού τελειώσαμε και το τελευταίο μπουκάλι, την ξεπροβόδισα στην πόρτα του κτιρίου. Ανέβηκα τις σκάλες μέχρι το σπίτι μου και ξάπλωσα στο κρεβάτι μου, τρομαγμένη απ' αυτά που είχα δει.

Μήνες αργότερα, η Αλίνα αποφάσισε να γυρίσει στο Μεξικό, όπου βρήκε μια καλή δουλειά σε μια γκαλερί. Αντιθέτως, εγώ έμεινα άλλη μια χρονιά στη Γαλλία και ύστερα, αφού τελείωσα το μάστερ, βάλθηκα να ταξιδεύω στη Νότια Ασία. Διέσχισα με τα πόδια κοιλάδες και ορεινά μονοπάτια. Επισκέφθηκα κάμποσους βουδιστικούς ναούς και κέντρα προσκυνηματος. Με γοήτευαν οι μοναχές με τα καφέ ράσα και το ξυρισμένο κεφάλι, που είχαν αποφασίσει να παραιτηθούν από την οικογενειακή ζωή για να αφοσιωθούν στη μελέτη του διαλογισμού. Καθόμουν σιωπηλή στα λίγα μέτρα δίπλα τους για να τις ακούω να τραγουδούν με πολύ διαφορετικές φωνές τους λαρυγγικούς

ύμνους των λάμα, ή να απαγγέλλουν *σούτρα* που μιλούσαν για απελευθέρωση και για το τέλος των βασάνων. Η απόσταση είναι αλάνθαστη δοκιμασία για τη φιλία. Καμιά φορά τη σαρώνει όπως κάνει ο παγετός σε μια καλή σοδειά. Αλλά δεν συνέβη αυτό ανάμεσα στην Αλίνα και σ' εμένα. Συνεχίσαμε να αλληλογραφούμε και να τηλεφωνιόμαστε συχνά, ενημερώνοντας η μία την άλλη για τα πιο σημαντικά γεγονότα –την εμφάνιση του Αουρέλιο στη ζωή της, την υγεία του πατέρα της, την επιλογή του θέματος της εργασίας μου– κι έτσι έδεσε ακόμα περισσότερο η αγάπη που είχαμε από πριν.